

KÖNYVISMERTETŐ

Angyal Ádám

VÁLLALATI KORMÁNYZÁS

Aula Kiadó, 2001

Hiánypótló könyvet (tankönyvet) jelentetett meg a közelmúltban az Aula Kiadó. Angyal Ádám (egy-egy rész megírásában közreműködőként Marosi Miklós és Tóth Krisztina) Vállalati kormányzás (Corporate Governance) című munkája több, mint 300 oldalon foglalkozik a vezetés-tudomány egyik legfrissebb olyan irányzatával, amelynek magyar nyelvű összefoglaló szakirodalma eddig nem volt. (A Közgazdasági és Jogi Könyvkiadónál 1995-ben megjelent Jó igazgatókat keresünk című mű Marek Hessel szerkesztésében tanulmányokkal és hasznos függelékekkel alapozta meg a téma ismeretanyagának hazai terjedését).

A vállalati kormányzás – másképpen: társaságirányítás – a vezetés globalizált értelmezése és megjelenése. A jogi személyiségű és a profitorientált tőkeegyesítő üzleti szervezetek vezetésének új irányzata, amely a mögöttünk álló kilencvenes években teljesedett ki. A gazdaság globalizálódása, az intézményi befektetők előretörése, a tőzsdei akvizíciók, a vállalat egyesülések új kihívásokat jelentettek a vállalatvezetés számára. Erre az időszakra világosság vált, hogy az üzleti hatalom alapját már nem (vagy nem csak) a tulajdon képezi. A tulajdonosi befolyást ma már egyre inkább az intézményi befektetők képesek gyakorolni. Az átalakuló gazdaságokban – így Magyarországon is – a kilencvenes években a va-

lóságos tulajdonos jelenlétét, hatalmát, irányítási befolyását is a vállalatvezetés részévé kellett tenni, ami a társaságirányításnak elsődleges értelmezését adta: tulajdonosi irányítás plusz menedzseri irányítás. A vállalati kormányzás értelmezésében a tulajdonosok és/vagy a vezetők egyre kevésbé hozhatnak egyéni döntéseket, sokkal inkább vezetői testületek, csapatok (az igazgatóság, a felügyelő bizottság, az ügyvezetés, a taggyűlés) kollektív teljesítményeiről van szó.

Angyal Ádám könyve ennek a vezetési felfogásnak és gyakorlatnak a rejtelseibe kíván minket bevezetni. A fogalmak, keretek, alapvető elméletek és a rendszerösszefüggések mélyreható, gazdag szakirodalmi háttérű feldolgozásából megtudhatjuk, hogy vállalati kormányzásban sincs egy legjobb út. Bár best practice jellegű törekvések vannak és ezek követhető eljárásokat, technikákat fogalmaznak meg (mint Cadbury-jelentés, OECD Report), az egyes országok, sőt az egyes vállalatok modelljei jelentősen eltérhetnek egymástól. Ezért üdvözlendő a sokszínűség megjelenítése a könyvben: az angolszász, a német, a francia és a japán (és főleg a magyar) vállalatkormányzási rendszerek bemutatása.

A mű döntően a vállalati kormányzás gyakorlatáról szól. Ennek megértéséhez és elsajátításához nélkülözhetetlen a kormányzó testület, a jellegzetes szereplők és a gépezet, a működés értő feldolgozása a könyvben. Ezen belül legizgalmasabbak azok a fejezetek, amelyek a magyar vállalatok kormányzásáról szólnak, illetve ahhoz adnak hasznosítható tudástanyagot akár tanulmányokat folytató hallgatóknak, akár gyakorló

szakembereknek. A Budapesti Közgazdaságtudományi (és Államigazgatási) Egyetem Vezetési és Szervezési Tanszéke 1995-ben kezdte el különböző képzési formáin a vállalati kormányzás ismeretanyagának oktatását. Ezzel a kezdeménnyel az intézmény első volt a hazai felsőoktatásban és nemzetközi összehasonlításban is élen járt. Az eltelt évek során nagy mennyiségű tapasztalt hallmozódott fel az oktatás folyamatában és az oktatók birtokában. A könyv szerzője, karrierjének közismert állomásai szerint, gyakorló művelője a társaságirányítás szakmájának. Az általa írott könyvoldalakon életszerű hitelességgel jelennek meg olyan kérdések, mint:

- a vezető tisztségviselők kiválasztásának szabályai,
- a felső vezetés díjazási rendszere,
- az érdekérvényesítési megoldások,
- a kormányzás vállalaton belüli megoldásai,
- a társasági élet alapelvei,

sőt, a szerző közlésetes néhány trükköt is, amelyek hazai viszonyok között jól szolgálják a társaságirányítást.

A könyvben a szövegek közli kisebb példákat öt darab esettanulmány gazdagítja. Ezek hazai, ágazatvezető társaságok tulajdonosi struktúráján, szervezetének és működésének elemzésén keresztül világítják meg a hazai vállalatok kormányzásának „szépseit”.

Összefoglalóan: Egyet kell értenünk Angyal Ádámmal: a vállalati kormányzás változóban levő és fejlesztendő területe a vállalatvezetésnek. A változások nagy része magának a gazdaságnak a működésével függ össze. De a változóban levő

gazdaság vállalkozásait más módon is kell vezetni. Szolgálni kell az aktív és inaktív tulajdonosok érdekeit, harmóniába kell hozni a belső és külső igazgatók tevékenységét, ki kell alakítani a vállalatot kormányzó személyek ellenőrzésének (beszámoltathatóságának, vagy elszámoltathatóságának) rendszerét, folyamatosan fejleszteni kell a vállalati kormányzás jogszabályi környezetét. A vállalati kormányzás fejlesztése minden érintett vállalati szakértőt és kutatót foglalkoztat. A recenzió szerzőjét is, aki maga is vállalati kormányzó, és aki jó szívvel ajánlja Angyal Ádám könyvét a vállalatvezetés tudománya és gyakorlata iránt érdeklődő Olvasóknak.

Farkas Ferenc

Dr. Tétényi Zoltán –
Dr. Gyulai László

VÁLLAKOZÁS- FINANSZÍROZÁS

**SALDÓ Pénzügyi Tanácsadó és
Informatikai Rt.**

Budapest, 2001., 602 p.

A vállalkozók, a vállalatok pénzügyi-számviteli szakemberei számára készült pénzügyi szakkönyv szerzői sokoldalúan mutatják be a vállalkozás céljainak leginkább megfelelő pénzügyi döntések és folyamatok jelenlegi szabályoknak megfelelő gyakorlati megoldásait. A szoros értelemben vett pénzügyi, pénzgazdálkodási ismereteken túlmenően megvilágítják a pénzpiaci ügyletek jogi vonatkozásait, a számvittel és az adózással való kapcsolatait is. A vállalkozási formák bemutatását a vállalati vagyonelemek leírása követi a könyvben. Szó van az anyagi és nem

anyagi természetű, a tartós befektetések tárgyát képező vagyonelemekről, a vagyontárgyak árazásáról. A 9. sz. ábra a vagyontárgyaknak a számviteli mérlegben kimutatott értékét, a 10. sz. ábra pedig a piaci érték szerinti vagyonmérleget szemlélteti. Megismerjük a hozamszámítással megállapított értékelés módját is.

A vállalkozónak vásárlóerőre – tőkére – van szüksége tevékenysége megkezdéséhez és folytatásához; ennek nagysága befolyásolja piaci mozgásterét és nyereségszerzési lehetőségeit. A tőke biztosítása önfinanszírozással vagy külső finanszírozással történhet. A tőke szerkezetét, szerepét, fajtáit, az idegen tőke kötvénykibocsátásával való megoldását ismerjük meg a továbbiakban a könyvben. A szerzők foglalkoznak azzal a kérdéssel, hogy a kölcsöntőke kamatlába és a tőkeszerkezet változása milyen mértékben befolyásolja a hozatot, s ezt számításokkal támasztják alá. A likviditás biztosítja, hogy a vállalat fizetési kötelezettségeinek eleget tudjon tenni; vizsgálatahoz megismerjük a relatív és abszolút likviditási mutatókat. A számszerűsíthető tényezők mellett a likviditást olyan potenciális adottságok is befolyásolják, mint a tudomány és technika lehetőségeinek alkalmazása, a pénzügyi piacok értéktétele, a menedzserek felkészültsége stb. Képet kapunk a likviditás és a rentabilitás közti összefüggésekről, s a kamattal kapcsolatos ismeretekről is.

A beruházások hosszú távú befektetések a reálfolyamatokba; a vállalkozó beruházási döntései befektetési és tőkegazdálkodási döntésekből áll. Az üzemgazdasági gyakorlatban a beruházásokat műszaki-gazdasági tevékenységnek minősítik, a számviteli gyakorlatban pedig a beruházás a befektetett eszközök tárgyainak megszerzésére fordított tő-

kefelhasználás. Fajtáit a célok és okok határozzák meg (vállalkozást létesítő, fenntartó, bővítő, piacot formáló stb. beruházás). A beruházások a vagyonállományra gyakorolt hatás, a beruházástól elvárt hozam, az összefüggések és az életmódra gyakorolt hatás szerint rendszerezhetők. A beruházási szükségletek felismerését, a beruházási döntéseket megalapozó gazdaságossági számítások részletes bemutatását, a beruházási tervek értékelését, a beruházás kockázatának vizsgálata, elemzése követi a könyvben. Közben szó van a működő termelőeszközök pótlásáról, cseréjéről, a biztonsági tartalékról is.

A szoros értelemben vett finanszírozási kérdések közt először a beruházások, majd a forgalom (üzlet) finanszírozását tárgyalják a szerzők. A finanszírozás a tőke pénzformában vagy immateriális javakban való megszerzését jelenti, s belső és külső finanszírozásról lehet beszélni. A belső – saját erőből képzett tőkéből származó – finanszírozás az üzemvitelhez nem szükséges pénztőke felszabadítását jelenti; történhet leírasi bevételből vagy visszatartott nyereségből. Az önfinanszírozás szempontjából csak az adózott nyereségnek van jelentősége. A külső – pénzügyi piacokon keresztül történő – finanszírozási hitellel és részesedés-finanszírozással valósulhat meg. A hitel bankhitel vagy kereskedelmi hitel lehet; megismerjük a hitelnyújtás általános feltételeit, a hitelezés tárgyát képező beruházási terv megítélését, a vállalat hitel- és jövedelemtermelői képességének, a gazdálkodás hatékonyságának, adósságvisselőképességének a megfelelő mutatók segítségével. Meglevő vállalkozásban részesedésvállalat a vállalkozás értékelése nélkül és értékeléssel történhet; a szerzők itt is bemutatják a szükséges számításokat.